

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. broni K. Świerczewskiego

8462
[Redacted]
Kz. Nr. 2

III KURS 1949-1950 r.
KATEDRA TAKTYKI TYŁÓW

"ZAPWIERDZA"
ZGA KOLLEGIUM ASG
do spraw ogólnych.

0184

JANKOWSKI
gen. bryg.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział Segregator Nr. 10
Nr ark. 159-176

egz. 1

ORGANIZACJA TYŁÓW I ZAKWATEROWANIE
MATERIAŁY OPERACJI ZACZEPKI ARMEI.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział _____
Nr 80

12359
BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej

OPRACOWAŁ:
SZYB KATOLINI

WISNIEWSKI
ppk. dypl.

Warszawa, czerwiec 1950 r.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. broni K. Świerczewskiego

84 C/2
[Redacted]
Kz. Nr. 2

III KURS 1949-1950 r.
KATEDRA TAKTYKI WYŁÓW

0184

" Z A T W I E R D Z A Ń I E "
ZCA KONTINGENTA ASG
do spraw ogólnych.

[Signature]
JANKOWSKI
gen. bryg.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział *Segregator Nr. 10.*
Nr *ark. 159-176*

egz. 1

ORGANIZACJA WYŁÓW I ZABEZPIECZENIE

MATERIAŁY OPERACJI ZACZEPY ARMI.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział _____
Nr *80*

Str. 10

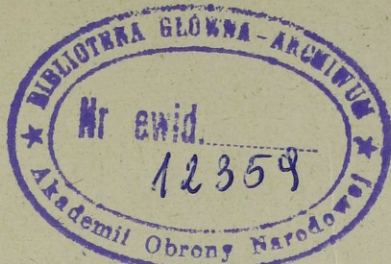
12359

OPRACOWAŁ:
SZYT NATLONNY WALECZY SZYŁON

[Signature]
WISNIEWSKI
opk. dypl.

Warszawa, czerwiec 1950 r.

SPIS TREŚCI

159

- I. Czynniki wpływające na charakter organizacji i pracy tyłów.
- II. Organizacja tyłów armii.
 - A. Strefa tyłów.
 - B. Bazowanie armii.
 1. Linie kolejowe.
 2. Szosy i drogi gruntowe.
 3. Drogi wodne i trasy lodowe.
 4. Transporty powietrzne.
 - C. Rozmieszczenie i ugrupowanie urządzeń tyłowych armii.
- III. Zabezpieczenie materiałowe.
 1. Zużycie amunicji i MFS.
 2. Podstawy zaopatrywania.
 3. Orientacyjne planowanie potrzeb.
 4. Wykorzystanie zasobów miejscowych.
- IV. Organizacja dowozu.
 1. Ogólnie.
 2. W okresie przygotowawczym.
 3. W toku operacji.
- V. Evakuacja i naprawy.
 1. Ogólnie.
 2. Pomoce lekarskie i ewakuacja sanitarna.
 3. Ewakuacja weterynaryjna.
 4. Naprawy.
 5. Ewakuacja materiałowa.
 6. Ewakuacja zdobyczy wojennej.
 7. Ewakuacja jeńców wojennych.
- VI. Ochrona i obrona tyłów.
- VII. Właściwości organizacji i pracy tyłów armii działającej:
 - A./ na głównym kierunku uderzenia frontu,
 - B./ na pomocniczym kierunku.

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział
Nr 880

- VIII. Dowodzenie tykami.
- IX. Praca tyków w okresie przygotowawczym.
- X. Praca tyków w pierwszym etapie operacji.
- XI. Praca tyków w drugim i trzecim etapie operacji.
- XII. Wnioski ogólne.

I.

Czynniki wpływające na charakter organizacji i pracy tyłów.

Współczesna operacja zaczepna prowadzona na wielką skalę, w wysokim tempie i na dużą głębokość oraz charakteryzująca się użyciem masy siły żywej, środków ogniowych i techniki bojowej wymaga wszechstronnej i wytężonej pracy tyłów.

Stopień jednak wysiłku tyłów, wyrażającego się w zwiększeniu ruchliwości i tempa ich pracy, wynosi się dopiero w świetle wielkiego rozmachu i efektywności operacji Armii Radzieckiej w drugiej wojnie światowej, uzyskano dzięki nieproporcjonalnemu dotychczas masowaniu artylerii, masowemu użyciu lotnictwa i masowemu użyciu dużych związków pancernych, działających na wielką głębokość, oraz dzięki „stałym działającym czynnikom” które rodzi i rozwija tylko ustroj socjalistyczny.

Wojska radzieckie dokonywały przekazywania obrony terytorialnej nieprzyjacielowi w tempie 30-45 km na dobę, a przy rozwijaniu natarcia posuwały się z szybkością 15-20 km na dobę. Tempo zaś posuwania się broni pancernych w operacyjnej głębi obrony wcale wynosiło do 50 km, a nawet i więcej na dobę.

Głębokość zasięgu operacji armii dochodziła do 120 km na froncie Stalingradzkim, a nawet do 130 km na froncie ukraińskim.

Stosownie do wzrostu tempa i głębokości zasięgu operacji wzrosły ruchliwość i tempo pracy tyłów.

Wielkie zaś ilości smotoryzowanej techniki bojowej, będącej w stałym ruchu, spowodowały zwiększenie dowozu wielkiej ilości środków materiałowych, zwłaszcza amunicji i materiałów pędnych, stworzyły konieczność zwiększenia środków transportowych i szybkiej odbudowy dróg, oraz podniosły znaczenie pomocy technicznej i napraw w toku operacji zaczepnej.

Charakter operacji znalazł też swój oddźwięk w metodach leczenia oraz w podniesieniu ewakuacji rannych.

Dostosowano formy pracy tyłów do rozmachu operacji zaczepnej, a tym samym uwzględniono szereg czynników wpływających z jej charakteru.

Tymi czynnikami są:

- 1/ Rola i miejsce armii w operacji zaczepnej frontu /np. armia może działać na głównym, pomocniczym lub zabezpieczającym kierunku uderzenia frontu/.
- 2/ Warunki i teren, w jakich armia prowadzi działania zaczepne np. przechowywanie pozycji silnie umocnionej, działanie w zimie, w czasie roztopów wiosennych, w terenie górzystym i t.p.
- 3/ Okoliczności, w jakich armia przechodzi do operacji zaczepnej.
- 4/ Zadanie i formy manewru operacji zaczepnej armii.
- 5/ Siły i środki przydzielane armii przez front.
- 6/ Polityczno-społeczne i ekonomiczne stosunki zajmowanej strefy /siły wytwórcze, stosunki produkcyjne/.
- 7/ Komunikacyjne warunki, jakie istnieją względnie jakie trzeba stworzyć w zajmowanej strefie.

Czynnik^{te}iki^{te} znajdują swój wyraz w organizacji tyłów i zabezpieczeniu materiałowym operacji.

II.

Organizacja tyłów armii.

A. Strefa tyłów armii.

Strefą tyłów armii nazywamy część terenu ograniczoną w działaniach zaczepnych:

- a/ od tyłu - tylną granicą, wyznaczoną przez dowódcę frontu w odległości do 75 km, licząc od przedniej linii wojsk walczących /w położeniu wyjściowym/.
- b/ od przodu - tylną granicą pasów tyłów DP, wyznaczoną przez dowódcę armii w odległości do 20 km, licząc od przedniej linii wojsk walczących
- c/ z boków - liniami rozgraniczenia operacyjnego, przedłużonymi do tylnej granicy.

Strefa tyłów armii służy do rozmieszczenia i rozwinięcia

B. Bazowanie armii

Warunki pracy tyżów /a w szczególności dowozu i ewakuacji/ zależą przede wszystkim od stopnia rozwoju sieci wszelkiego rodzaju dróg komunikacyjnych i od ich podziału stosownie do zakresu operacyjnego.

Sprawność pracy tyżów zależy od możliwości i swobody manewru osiami komunikacyjnymi i różnymi środkami transportowymi.

Na szczeblu armii wykorzystywane są wszystkie rodzaje dróg komunikacyjnych i środków transportowych, a więc:

- 1/ linie kolejowe /transporty kolejowe/,
- 2/ szosy i bitye drogi gruntowe /transporty samochodowe/,
- 3/ drogi gruntowe i drogi koleinowe = trasowane na przełaj /transporty gąsienicowe, konne, a w górach - juczne/,
- 4/ drogi wodne /transporty wodno/, względnie trasy łodowe - zimą,
- 5/ osie komunikacji powietrznej /lotnictwo transportowe/.

1. Bazowanie tyżów armii ^{1/} linie kolejowe.

Tyż armii z zasady bazują się /opierają się/ na linii kolejowej.

Jednakże, jak wskazują doświadczenia drugiej wojny światowej, nietylko miejsca odchylenia od tej zasady.

W okresach przejściowych tyż armii opierane były na drogach wodnych/np. operacje w rej. jez. Ładoga/, względnie na drogach gruntowych /transportach samochodowych Frontu/, kiedy odbudowa linii kolejowych nie nadążała za tempem posuwających się wojsk.

W zależności od sił i środków, którymi Front dysponuje dla odbudowy linii kolejowej, oraz - od stanu sieci kolejowej i jej położenia w pasie natarcia, armia:

- 1/ bądź otrzymuje „samodzielny” odcinek kolejowy /przeważnie na kierunku głównego uderzenia Frontu/,
- 2/ bądź otrzymuje tylko dwie /względnie trzy/ stacje kolejowe na linii kolejowej Frontu lub nawet na jednym z odcinków kolejowych sąsiedniej armii.

Na linii kolejowej armia uruchamia stacje zaopatrzenia lub stacje wyładunkowe, będące stykami transportu samochodowego z kolejowym.

Stacja zaopatrywania jest to stacja kolejowa z dostatecznie rozwiniętymi urządzeniami kolejowymi wraz z przylegającym terenem /orientacyjnie o promieniu 3-5 km./

Na stacjach zaopatrywania rozwija się:

- zasadnicze polowe składy armijne,
- bazę szpitalną,
- inne armijne urządzenia tyłowe, jak warsztaty i t.p.,
- szefostwo bazy armijnej.

Zasadnicze składy i tyłowe urządzenia armijne złączone w jedną całość taktyczną i podporządkowane szefowi bazy w zakresie służby porządkowo-ochronnej oraz organizacji robót za i wyładowniczych tworzą bazę armijną /bazę zaopatrywania armii/.

Stacja wyładownicza jest to punkt na linii kolejowej, na który podaje się ładunki kolejowe.

Na stacji wyładowniczej nie składa się zapasów ani nie tworzy się składów armijnych.

Obsługę stacji wyładowniczej zapewniają swoimi siłami te jednostki, które pobiegają zaopatrzenie.

Kolejki wąskotorowe - stosuje się jako lokalne pośrednie ogniwo transportu. Nabierają szczególnego znaczenia w wypadkach:

- wielkiego oderwania się wojsk od linii kolejowych normalno - lub szerokotorowych,
- walk w rejonach, gdzie nie ma dróg gruntowych z twardą nawierzchnią, lub w okresie roztopów.

2. Szozy i drogi gruntowe.

Szozy i bity drogi gruntowe przebiegające od bazy do pasów tyłów DP wykorzystuje się na armijne drogi dowozu i ewakuacji.

Sprawność organizacji dowozu w operacji zaczepnej zapewnia:

- przygotowanie dostatecznej ilości dróg,
- doprowadzenie dróg jak najbliższej linii bojowej,
- szybka odbudowa dróg i mostów w toku operacji, co wymaga zgodzenia materiałów do odbudowy.

W zależności od planu operacji i wynikającej z niego pilności robót, następuje w terenie linie rozgraniczenia prac organów drogowo-miastowych poszczególne zadania.

Np. oddziały drogowe grupy frontowej gen. OLECHOWICZA /1 Ukr. Frontu/ budowały most wyszkowaty przez Wiszę w odległości 6 km. od przedniej linii wojsk walczących.

a. / Armijna droga samochodowa.

Jest podstawową gruntową ośią komunikacyjną armii. Powinna ona zapewniać możliwość ciągłego ruchu samochodowego przez 24 godziny oraz mieć taką przepustowość, która pozwoliłaby przejąć czasowo cały dopływ strażnic transportów w wypadku, gdy linia kolejowa została całkowicie unieruchomiona na skutek np. działań lotnictwa wroga.

Np. w operacji wojennej pod WIAZNA w lecie 1943 r. natężenie ruchu na armijnej drodze samochodowej wynosiło do 5000 maszyn w ciągu doby.

Armijna droga samochodowa jest:

- bądź przebiegiem lub odgałęzieniem frontowej drogi samochodowej,
- bądź też zaczyna się od odciętej najbardziej do tyłu stacji zaopatrzenia, posiada odgałęzienia do pozostałych stacji zaopatrzenia i przebiega aż do linii DFZ, a nawet i więcej do przodu.

Armijną drogą samochodową obsługuje bataliony służby drogowej armii. Jest ona zabezpieczona łącznością telefoniczną i telegraficzną; wzdłuż niej rozwija się punkty regulacji ruchu obserwacyjno-alarmowe, posterunki sanitarno-techniczne, typowe punkty czasu oraz posterunki polowe.

b. / Planowanie drogi dowozu i ewakuacji.

Oprócz armijnej drogi samochodowej armia może posiadać potrzebne drogi dowozu i ewakuacji, wytyczając:

- bądź osobną drogą dowozu /ruch dofrontowy/ i osobną drogę ewakuacji /ruch cefrontowy/,

- bądź też osobną drogę dla ruchu pojazdów mechanicznych i osobną drogę dla ruchu pojazdów gąsienicowych, przyjmując na każdej z tych dróg zasadę ruchu dwukierunkowego.

Regulacja ruchu.

Regulacja ruchu na armijnych: samochodowej i pociągowej drogach dowozu i ewakuacji wykonuje batalion eksploatacji dróg przy pomocy swych plutonów regulacji ruchu - w ramach planu sporządzonego przez oddział operacyjny armii w porozumieniu ze sztabem kwatermistrzostwa armii oraz na podstawie wytycznych Frontu.

3. Drogi wodne i trasy lodowe.

Doświadczenia wojny Armii Radzieckiej / z operacji nad rz. Wołgą, Dunajem, Wisłą, Odra / wskazują, że w każdej strefie tyłów armii, gdzie tylko istnieją drogi wodne, należy szeroko wykorzystywać je w okresie nawigacji dla dowozu i ewakuacji, rozwijając przystanie zaopatrzenia, przystanie wyładunkowe oraz punkty /bazy/ przeładunkowe.

Drogi wodne w okresie zimowym, kiedy pokrywają się lodem, zachowują w pełni swą wartość użytkową, a często mogą stanowić bardzo ważne arterie komunikacyjne.

Świadczy o tym leningradzka magistrala /trasa/ lodowa, po której przesuwało się do 10 000 samochodów w ciągu doby. Stąd i jej nazwa „droga ściana” nadana przez bohaterów obrony Leningradu.

Inny sposób wykorzystania trasy lodowej, zupełnie niezdatnej dla ruchu transportu samochodowego, daje nam przykład „N” armii organizującej w zime 1941/42 r. dowóz zaopatrzenia sanitarnego i poczołgu konnym, systemem koni rozstawnych na trasie około 60 km.

4. Transporty powietrzne.

Dla zaopatrzenia wojsk drogą powietrzną używa się lotnictwa transportowego; stanowi ono bardzo ważny środek transportu umożliwiający zaopatrzenie wojsk w najbardziej krytycznych momentach walki, w szczególności szybkich wielkich jednostek przy ich

działaniu w operacyjnej głębi ugrupowania armii, względnie/ operacjach okrążających, względnie/ wypadkach, gdy wojska działają w terenach pozbawionych dróg /np. operacja II Frontu Ukraińskiego pod Unaniem w 1944 r./, wreszcie jako środek zaopatrywania oddziałów wyrzucanych na tyły armii. Transporty powietrzne organizuje Front; w szczególnych wypadkach oddaje na pewien okres czasu samoloty transportowe do dyspozycji armii.

Transport powietrzny wymaga:

- starannego przygotowania organizacji dowozu,
- rozpoznania rejonów rozmieszczenia wojsk, miejsc zrzutów względnie lądowisk.

Kwatermistrz armii przy pomocy swego sztabu obowiązany jest opracować - stosownie do planu operacyjnego - plan zawierający:

- rodzaj i ilość ładunków, wymagających przewozu lotniczego,
- termin i punkty /względnie i jednostki/ do których ma być dostarczony przez lotnictwo ładunek,
- termin i miejsca ewakuacji ludzi lub materiałów przeznaczonych do ewakuacji.

Dostarczenie ładunków drogą powietrzną organizuje się na podstawie ścisłego porozumienia się zainteresowanych z dowództwem lotnictwa, uruchamiającym transporty powietrzne i omówienia z nim spraw organizacji dowozu i przyjmowania ładunków przez wojska lądowe.

c./ Rozmieszczenie i ugrupowanie urządzeń tyłowych armii.

Rozmieszczenie i ugrupowanie tyłowych jednostek i urządzeń armii w położeniu wyjściowym do operacji zaczepnej musi być dostosowane do operacyjnego ugrupowania armii i jej kierunku głównego uderzenia.

Rozwinięcie urządzeń tyłowych armii może być poprzedzone przebazowaniem tyłów armii, bądź też może odbywać się po uprzednim przesunięciu ich z rejonów koncentracji.

Przegrupowanie względnie przebazowanie tyłów armii odbywa się z reguły kolejną i wymaga kilku dni czasu /w zależności od ilości transportów oraz od przepustowości linii kolejowej/.

Poszczególne jednostki i urządzenia tyłowe armii zaliczamy:

- a/ w zależności od szybkości rozwijania i rodzaju urządzeń:
 - do lekkich, /ruchomych dających się przemieszczać samochodami/

- do ciężkich /np. ciężkie półstako warsztaty, składy sprzętu, baza szpitalna i t.p/;

b/ w zależności od ich zasadniczego przeznaczenia:

- do grupy zaopatrzącej/zasadnicze i wysunięte składy, urządzenia przetwórcze np. piekarnie i t.p/;
- do grupy transportowej /jednostki kolejowe, jednostki samochodowe/;
- do grupy obsługująco-ewakuacyjnej /jednostki drogowe, jednostki służby zdrowia, veter., służb technicznych, jednostki uzbrojenia, zdobywcy wojennej, warsztaty i t.p/.

Ciężkie urządzenia tyłowe armii grupuje się przy najdalej odsuniętych do tyłu stacjach zaopatrywania, a więc z reguły przy linii kolejowej.

Przy stacjach zaopatrywania grupuje się też zasadnicze składy środków masowego zaopatrzenia /jak np. amunicja, MFS, żywność/.

Zasadnicze składy i urządzenia tyłowe powiązane w całość tworzą pod kierownictwem szefa bazy - tworzą t.zw. armijną bazę zaopatrywania /patrz - B 1./.

Część zasadniczego składu wysunięta do przodu nazywa się wysuniętym składem.

Wysunięte składy, szpitale pierwszej linii, ruchome czółki lub naprawcze /warsztaty na samochodach/ wysuwają się do przedniej części, strefy tyłów armii względnie nawet do pasów tyłów DP.

^{Dotyczy to} Dążą się do tego, aby tyły armii działającej na kierunku ^{dotyczy to} ~~dotyczy to~~ uderzenia Frontu - w miarę możliwości - przesuwać jak najbliżej do wojsk. W tym celu Front przydziela armii ciężkich kolejowy najwierniej wysunięty do przodu. Armia ze swej strony znów stara się przesuwać do przodu w pobliże lub w pasy tyłów DP swoje urządzenia i t.j. względnie ruchome, jak:

- wysunięte składy zaopatrzenia masowego /am., MFS, żywność, ci, saperkie/ względnie stacje wyładunkowe,
- wysunięte etapy ewakuacji sanitarnej /szpitale I linii/ i weterynaryjnej /oddział armijnego ewakuac. szpitala wet/.

- czołowe elementy pomocy technicznej względnie ruchome warsztaty naprawcze /czołówki/,
- elementy czołowe batalionów służby drogowej, ażeby jak najwcześniej nawiązać łączność z saperami i doprowadzić armijną drogą samochodową oraz zapasy materiałów drogowych możliwie blisko przedniej linii wojsk,
- armijne organa zdobywczy wojennej dla nawiązania współpracy z nieetatowymi dywizyjnymi grupami zdob. wojennej.

Dążenie do przybliżenia urządzeń tyłowych armii do wojsk wywołane jest następującymi względami:

- 1/ przegrupowanie /przebazowywanie/ tyłowych urządzeń armii ciężkich i półciężkich wymaga kilku dni i skutocznie się z reguły transportami kolejowymi,
- 2/ przebudowa linii kolejowej nie zawsze podąża za tempem wojsk,
- 3/ duży tonaż jednostek operac.-kalkulacyjnych środków masowego zaopatrzenia /am., MPB, żywność, środki saperskie/ wymaga dużej ilości środków transportu samochodowego /a ilość ich zależy od przydziału Frontu/.

Nie przestrzeganie zasad przybliżania urządzeń tyłowych armii w położeniu wyjściowym do natarcia powoduje zbyt wczesne w stosunku do faz operacji rozciąganie się tyłów, co w dalszym następstwie mogłoby spowodować zbyt wczesne oderwanie się tyłów, a tym samym przyspieszenie operacyjnej pauzy w działaniach zaczepnych.

III.

Zabezpieczenie materiałowe.

1. Zapasy amunicji i MPB.

W operacji zaczepnej armii punkt ciężkości zabezpieczenia materiałowego w zakresie masowych środków zaopatrzenia przesuwa się na amunicję oraz materiały pędne i smary.

Przekazywanie obrony npla wymaga dużej ilości amunicji, wyrażającej się nie tylko w znaczących ilościach jednostek opła, ale w wysokim tonażu armijnej jednostki ogółu /przechraczającej 6000 ton - 7000 tca/, spowodowanym silnym wzmocnieniem armii w jednostki artylerii.

Stosunkowo znaczne zużycie amunicji zdarza się nie tylko w okresie przekazywania obrony, a więc w 1-ym dniu operacji, lecz również może zaistnieć w dalszych dniach podczas działań na pośrednich liniach obrony npla, a także - w okresie walki z określonym ugrupowaniem npla, szczególnie przy niszczeniu pododdziałów z głębi operacyjnej odwrotu npla.

Zużycie może iść w miarę posuwania się jednostek walczących w głąb strefy operacyjnej npla, osiągając swój punkt szczytu w końcowym okresie operacji zaczepnej, a już szczególnie przy przejściu do podroju.

Im większy rozmach i tempo posiada operacja zaczepna, tym mniejsze jest zużycie amunicji, a większe materiałów pomocniczych, wykazywane nie tylko ruchem jednostek walczących ale też i koniecznością podległemu podległym organizacjom dowodu z komunikacji kolejowej na szlaku dowodu.

W miarę zwiększania się tempa operacji zaczepnej dążyć nie do zmniejszenia dowodu z tyłu i zwiększenia, starając się oprócz zapotrzebowania w sferze w jak największym stopniu na wykorzystanie zasobów w pasie działań zaczepnych armii.

2. Podstawy zapotrzebowania.

a/ Podstawą zapotrzebowania są:

- zapasy ruchome w wielkich jednostkach i jednostkach,
- oraz zapasy przeliczone /przechraczanie/ w jednostkach armii,
- dodatkowe zapasy przewidziane na 10 i podstawowa wyjściowa ilość dla zabezpieczenia materiału,
- dowód z Frontu,
- wykorzystanie zasobów niemieckich /eksploatacja/,
- zdobycia wojenna.

b/ Wielkość armijnych zapasów przejściowych nie jest wielkością stałą. Zależy ona od głębokości zadań operacyjnych /oddalenia środków zaopatrzenia/ oraz od rodzaju transportu. Transport kolejowy /więcej pojemnościowy niż transport samochodowy/ ułatwia dostosowanie tempa napływu zaopatrzenia do tempa wojsk; w tym wypadku zapasy armijne mogą być mniejsze. W wypadku oddalenia się od linii kolejowej i przejścia na transport samochodowy - tworzy się większe zapasy armijne dla uniemożliwienia się od przerw w dowożeniu;

c/ Zabezpieczenie materiałowe wyraża się:

1/ w okresie przygotowawczym:

- uzupełnieniem zapasów ruchomych,
- uzupełnieniem pokrycia codziennego zużycia środków zaopatrzenia w okresie przygotowawczym,
- gromadzeniem stosownie do planowanego rozdziału i uruchamiania zapasów w składach armii i w wielkich jednostkach dla zabezpieczenia materiałowego operacji,

2/ w okresie działań zaczepnych:

- uzupełnianiem zapasów ruchomych, oraz zapasów przejściowych armii,
- manewrem zapasami,

Zabezpieczenie materiałowe osiąga się przez nagromadzenie zapasów zaplanowanych oraz przez zgranie systemu uruchamiania zapasów armijnych z systemem organizacji dowozu.

3/ Orientacyjne planowanie potrzeb.

Planowanie orientacyjnych norm zużycia amunicji opiera się na podstawie planu ogólnego.

Planowanie limitów lub norm zużycia KPS opiera się na podstawie obliczeń kolometrycznych i średniej ilości pojazdów mechanicznych.

Planowanie środków żywnościowych i pasaż - na podstawie ilości żywności ludzkiej i koni oraz przysługującej ^{żołnierzowi/} codziennej ^{woźni/} należności żywnościowej dla koni.

Planowanie sprzętu opiera się na określeniu orientacyjnej ilości rezerw - jako z bezpieczeństwa przewidywanych przypuszczalnych strat, które określa się z przybliżoną dokładnością na podstawie:

- analizy i oceny połączenia własnego i wprta, charakteru zamierzonej operacji itp.;
- doświadczeń oraz danych statystycznych uzyskanych z ubiegłych działań.

4/ Wykorzystanie zasobów miejscowych.

Zasoby miejscowe powinny być - w miarę istniejących warunków - wykorzystywane w jak najwyższym stopniu, ażeby osiągnąć dwoć z tytu.

Wykorzystanie zasobów miejscowych może być powierzono wielkim jednostkom względnie centralizowane na szczeblu armii.

IV.

Organizacja dowozu zaopatrzenia.

1. Osłonie.

Głównym źródłem uzupełniania zużytych względnie zwiększenia istniejących zasobów, zwłaszcza amunicji i MPB jest dowóz.

Zo składów frachtu zaopatrzeni wysyła się z zasady koleją do stacyi zaopatrywania armii względnie transportem samochodowym gdy wysunięte armijne składy są znacznie oddalone od linii kolejowej.

Zo składów armii zaopatrzeni:

- wysyła się koleją /czożówkami kolejowymi/ do stacyi wyładowniczych,
- wysyła się transportem samochodowym do wysuniętych składów armijnych lub do dystrykcyjnych punktów zaopatrywania, a niekiedy i do 80 artylerii,
- pobierano jest własnymi środkami paraf. wielkie jednostki odwodowe, kompanie oraz oddziały rozmieszczone w pobliżu składów.

W operacji zaczepnej przedłużenie zasięgu dowozu kolejowego przy pomocy samoschodowych środków transportowych jest prawie regułą.

A zatem osiągnięcie zabezpieczenia materiałowego operacji zaczepnej zależy w dużym stopniu od stanu i przepustowości dróg oraz od ilości środków transportowych, od zgrania mechanizmu dowozu z systemem uzutoczenia zapasów.

Wielkie jednostki, których pojemność środków transportowych pozwala na podjęcie i utrzymywanie zapasów ruchomych na kołach, pobierają zapasownie bezpośrednio w składach armijnych, oddalonych od nich do 100 km. Do tych jednostek należą: duże wielkie jednostki, jednostki artylerii, pancernie i motoryzowane.

Natomiast dywizje piechoty, których pojemności statycznych środków transportowych nie pozwalają na jednorazowe podjęcie zapasów ruchomych na koła, będą częste potrzebowały pomocy armii. Pomoc ta będzie się wyrażać bądź w „dowozie wprzód”, którego ogniwem armia będzie wysuwała możliwie jak najbliższej do przodu /DPZ, a nawet rejonu 50/, bądź też w rozwijaniu wysuniętych armijnych szwadronów w pobliżu DPZ, kiedy DP będą przemieszczać swoje urządzenia tyłowe i zapasy w ślad za posuwającymi się naprzód wojskami i to w dużym tempie.

2. W okresie przygotowawczym: stosuje się dowóz scentralizowany celem jak najwygodniejszego wykorzystania środków transportowych armii i wielkich jednostek, przestrzegając jednak postulatów:

- proporcjonalnego dowozu na poszczególne dni okresu przygotowawczego, dążąc do zmniejszenia dowozu w ostatnich dniach okresu przygotowawczego,
- równowagi wyczerpania środków transportowych armii i wielkich jednostek,
- zgrania dowozu z ewakuacją.

3. W toku operacji zaczepnej:

W miarę rozwoju operacji armijne drogowe komunikacje rozciągają się:

Armia może własnymi swoimi środkami transportowymi organizować dowóz tylko na głębokość jednego samochodowego ogniwa dowozu, wynoszącego do 100 km, biorąc 200 km jako jeden całkowity obrót, który może być wykonany w ciągu doby.

Dalsze /ponad 100 km/ rozciąganie się ogniwa armijnego wymaga bądź pomocy Frontu w zakresie środków transportowych, bądź też użycia na armijnym ogniwie dowozu środków transportowych wielkich jednostek.

Z tych przyczyn zasada „dowozu wprzód” stosuje się przede wszystkim do wielkich jednostek mechanicznych, natomiast w odniesieniu do wszystkich innych wielkich jednostek mechanicznych dowóz może przybierać różne formy.

Np. Przy znacznym oddaleniu się wojsk od baz zaopatrywania /linij kolejowych/ 2-gi Białoruski Front w lecie 1944 r. stosował następujący mechanizm dowozu:

- 1/ Front dowoził swoim transportem samochodowym wszystkie rodzaje zaopatrzenia do wysuniętych składów armijnych.
- 2/ Z wymienionych składów armijnych dowożono zaopatrzenie do DP i jednostek równoległe transportem armijnym i dywizyjnym. A gdy nie starczało środków armijnych i dywizyjnych stosowano centralizację środków transportowych artylerii odwodu; z tego rodzaju środków stworzono grupę dowozową w N-tej armii w lecie 1944 r.

Oddalenie się wojsk od stacji zaopatrywania /bazy armijnej/ powoduje konieczność przybliżenia zapasów armijnych do wojsk, bądź przez:

- a/ wysuwanie czokówek kolejowych /uruchamianie stacji wydowozowych/,
- b/ organizację wysuniętych składów armijnych, a nawet i wysuniętych baz „naziemnych” armijnych,
- c/ wysuwanie wprzód armijnych czokówek samochodowych.

Jednocześnie należy pamiętać, że zapasy składowane w wysuniętej bazie „naziemnej” trzeba będzie wysuwać do przodu w ślad za wojskami posuwającymi się i nie tylko jeden raz, zwłaszcza jeżeli

operację przeprowadza się na znaczną głębokość. Jest to zagażenie nie trudne, gdyż wiąże się z koniecznością wydzielania na ten cel znacznej ilości środków transportowych.

Pośród szeregu wariantów mechanizmu do ozu, które mogą zaistnieć w operacji zaczepnej, można orientacyjnie rozróżnić trzy warianty /patrz szkic nr.../

Pierwszy wariant.

Stosuje się, kiedy rozciągnięcie armijnych komunikacji szosowo-drogowych nie przewyższa 100 km, to znaczy, kiedy jest możliwy do wykonania normalny średni /ok. 200 km/ pokony obrót armijnego transportu samochodowego.

W tym wariantcie należy raczej powstrzymać się od uruchamiania wysuniętej armijnej bazy „naziemnej”, wysuwając jedynie niezbędne składy.

Drugi wariant.

Stosuje się, kiedy rozciągnięcie armijnych komunikacji drogowych przekracza 100 km /zawiera się w granicach od 100 do 200 km/.

W tym wariantcie armię należy wczesniej środkami Frontu lub jednostek do przodu, a dowódca do wysuniętych składów armijnych lub wysuniętej części bazy armijnej /obejmującej niezbędne zapasy i urządzenia lekkie/ przeprowadzać systemem dwudobowego /48g/ obrotu.

Trzeci wariant.

Stosuje się, kiedy w toku głębokiej operacji zaczepnej rozciągnięcie komunikacji drogowych osiąga 300 i więcej kilometrów względnie kiedy na jednym odcinku kolejowym bazuje się kilka armij.

W tym wariantcie uruchamia się wysuniętą bazę armijną „naziemną” z koniecznymi zapasami, przekazując Frontowi pozostawione na kolejowej bazie armijnej zapasy, oraz pozostawiając tam też ciężkie urządzenia armijne.

Dowódca środków zaopatrzenia ze ... na linii kolejowej do wysuniętej armijnej bazy naziemnej ... Frontowi swoimi środkami.

Ponad to należy podkreślić solowosć uruchamiania wyuniętych składów armijnych.

Niezaprzeczalną jest wyjątkowość armijnego dowozu ze stacji zaopatrywania do wysuniętych składów armijnych nad armijnym bezpośrednim dowozem ze stacji zaopatrywania / baza armijna / i poszczególnych DPZ. Dla armii bowiem w działaniach zaczepnych jest bardzo uciążliwym wykonywanie dowozu do wielkiej ilości rozrzuconych DPZ piechoty i artylerii. / „rozpylanie” środków transportowych

Ponad to wycofanie składów ułatwia manewr środkami transportowymi np. wykorzystywanie środków tych WJ, które są rozmieszczone najbliżej składów

Np. 3-ta armia, nacierająca z linii Północny Doniec w kierunku na rz. Dniepr /wrzesień 1943 r./ w toku natarcia uruchamiała i przetrząsała sześć razy /licząc wraz z położeniem wyjściowym/ wyunięte składy armijne „nazienne”, nie dopuszczając do większego ich oddalenia od wojsk niż 60 km.

Główna zasada dowozu, wyrażająca się w „dowozie wprzód” opiera się w operacji zaczepnej na ogniwach zmiennych początkowo z zastosowaniem pełnego obrotu, następnie niepełnego, i wreszcie pod koniec operacji dowóz odbywa się „bez obrotu”, np. w okresie pościgu. Zasada „dowozu wprzód” stosuje się przede wszystkim do walczących dywizyj piechoty.

V.

Ewakuacja i naprawy.

1. Opóźnienie.

Stosownie do etapów operacji i wytycznych do armii co do głównego kierunku uderzenia oraz przewidywanych rejonów walk, oblicza się przypuszczalne straty, zestawia się i ocenia potrzebnych środków /np. szpitalnych/, planuje się odpowiednie urzutowanie i podział urzędów ewakuacyjnych i innych na poszczególne kierunki. Na tej podstawie opracowuje się plany leczniczo-ewakuacyjny, pomocy technicznej i ewakuacji rękawicowej.

2. Pomoc lekarska i ewakuacja sanitarna

W operacji zaczepnej przestrzega się obydwóch podstawowych zasad ewakuacji, a mianowicie:

- a/ „ewakuacji do siebie”.
- b/ „ewakuacji według przeznaczenia”.

W ubiegłej wojnie w Armii Radzieckiej dla przyspieszenia i ułatwienia „ewakuacji według przeznaczenia” organizowane były sanitarne punkty kontroli i rozdziału strumieni rannych

Ogólnie biorąc, na terenie armii utrzymuje się rannych z terminem leczenia do 20 - 30 dni; w operacji zaczepnej termin ten skraca się, ewakuując wcześniej rannych z tyłu obręb armii, ażeby uzyskać swobodę manewru szpitalami.

Orientacyjne rozmieszczenie szpitali.

W operacji zaczepnej rzuca się i rozmieszcza:

- 1/ Piorwszą ^{grupę} ~~grupę~~ szpitali polowych chirurgicznych /t.zw. szpitale 1-ej linii/ na linii DPO względnie w jej pobliżu.
- 2/ Następną grupę szpitali /t.zw. szpitale I-go rzutu 2-ej linii/ chirurgicznych, specjalizowanych chirurgicznych, dla lekkozrannych, dla chorób wewnętrznych i zakaźnych orientacyjnie na odległości 30 - 50 km / a nawet i bliżej/.

Ta grupa szpitali w operacji zaczepnej powinna być szczególnie silna i podporządkowuje się ją wysuniętym ośrodkom ewakuacyjnym /WOE/.

- 3/ Trzecią grupę szpitali /t.zw. szpitale II-go rzutu 2-ej linii/, tworzącą bazę szpitalną /BSZA/ - orientacyjnie na odległości 50-75 km od linii wojsk walczących.

W tej grupie zachowuje się pewną ilość wolnych szpitali - jako rezerva manewrowa.

Przesunięcie rozwiniętych szpitali do przodu może nastąpić jedynie po uprzednim wyewakuowaniu rannych i chorych i zwinięciu szpitali. Jest to czynność skomplikowana. Dlatego dla ułatwie-

nia manewru szpitalami ~~temczasowo~~ inny podział /urządzenie/
szpitali, a mianowicie: szpitale dzielono na trzy grupy,
z których każda w danym czasie wykonywała codzienny zakres
czynności /np. jedna grupa przyjmowała rannych, druga - ewakuo-
wała rannych, trzecia zaś stanowiła rezerwę manewrową/.

Dla przewozu lekko- i średnio- rannych w pozycji
siedzącej - mogą być wykorzystywane s mochoły transportowe
i pociągi dowożące zaopatrzenie.

Do przewozu ciężko- rannych - używa się specjalizowanych
środków transportowych, a więc mochoły szkieletowe i przydzie-
lane armii pociągi oraz samoloty sanitarne.

W operacji zaczepnej ma bardzo ważne znaczenie przepra-
wadanie stałego rozpoznania sanitarnego celem utrzymania
zdrowotności oraz zabezpieczenia przeciwoepidemicznego wojsk.

3. Ewakuacja weterynaryjna.

Z chwilą zajęcia podstaw wyjściowych przez dywizję
piechoty armia wysuwa czelony oddział ewakuacyjnego szpitala
wet. na linię dywizyjnych ambulansów wet. /DAWet/.

Wysunięte oddziały przejmują chore i ranne konie z DAWet
względnie DAWet., zbierają je i ewakuują do swego ewak. szpi-
tala wet., a następnie do armijnego szpitala wet.

Pracę leczniczą w dywizyjnych ogniskach ewakuacyjnych ogra-
nicza się do okazania niezbędnej pomocy rannym koniom i opieki
oń do czasu nadejścia elementów szczebla armijnego, nastawia-
jąc dywizyjne elementy przede wszystkim na ruch naprzód.

4. Naprawy.

W zakresie napraw utrzymuje się zasadę „marszuwy do
sprzętu”.

W okresie przygotowania do działań zaczepnych:

1. Ustala się kolejność uzupełnienia i napraw sprzętu
technicznego i bojowego doprowadzając do gotowości
bojowej w pierwszej kolejności ten sprzęt, który
jest przede wszystkim niezbędny dla oddziałów walczą-
cych.

2. Przybliża się do wojsk organa pomocy technicznej.

W toku operacji zaczepnej przesuwa się armijne ruchome warsztaty naprawcze skolami w ślad za posuwającymi się do przodu wojskami; warsztaty te w miarę potrzeby wysuwają swój okup zówki aż do ostatnich rzutów warsztatów wielkich jednostek celem okazania tym ostatnim niezbędnej pomocy technicznej względnie celem przyjęcia sprzętu wymagającego dłuższej naprawy.

Organizowane w czasie wojny armijne czokówki pomocy technicznej dla pojazdów mechanicznych obsługiwały trasę długości 30-50 km, niesąc na niej pomoc pojazdom jej potrzebującym. Po wzięciu części i udzieleniu pomocy technicznej czokówka posuwa się dalej. Jeżeli natomiast pojazd wymagał większej naprawy, to czokówka holowała go do ruchomego warsztatu naprawczego, rozmieszczonego zazwyczaj w wąskiej drodze samochodowych.

Tę samą zasadę wysuwania do przodu organów pomocy technicznej stosowano i do innych warsztatów technicznych, jak np. uzbrojenia i t.p.

WNIOSEK: - W toku operacji zaczepnej:

- ogranicza się naprawy do najpilniejszych i najniezbędniejszych, utrzymując ruchome warsztaty naprawcze w stanie zwiększonej gotowości do ruchu naprzód,
- zabezpiecza się i pozostawia na miejscu sprzęt wymagający dłuższej naprawy celem przekazania go następnym rzutom warsztatów, względnie celem ewakuacji do tyłu.

5. Ewakuacja materiałowa.

W zakresie ewakuacji materiałowej obowiązują też ogólne zasady ewakuacji - a więc zasada „ewakuacji do siebie” i „ewakuacji według przeznaczenia”.

Dla każdego rodzaju ewakuacji organizuje się odrębne etapy i strumienie ewakuacji, oddzielnie dla dywizyj piechoty

i oddzielnie dla jednostek specjalnych.

Kolektorami tych wszystkich ~~zbiorek~~ strumieni ewakuacji są armijne etapy ewakuacji, dostosowane do każdego rodzaju ewakuacji; np. armijny skład uzbrojenia jest kolektorem strumienia ewakuacji sprzętu i materiału uzbrojenia oraz traktorów artyleryjskich.

6. Ewakuacja zdobyczy wojennej.

W toku operacji zaczepnej, w miarę jej rozwoju i szerszego w okresie operacji okrążającej narasta znaczna zdobycz wojenna, wymagająca dużych ilości sił i środków dla jej zabezpieczenia.

Do dywizyjnych punktów zbiorów zdobyczy wojennej armia wysuwa swoje elementy czołowe, które przejmują zdobycz wojenną od dywizyjnych grup, zabezpieczają ją i ewakuują swoimi środkami, pozostawiając jedynie do dyspozycji dywizji ten sprzęt i materiał, który może być użyteczny dla dywizji.

7. Ewakuacja jeńców wojennych.

Przeprowadza się ją środkami i siłami armii z pasów tyłków DP do armijnego obozu jeńców woj. według zarządzeń sztabu armii.

VI.

Ochrona i obrona tyłków.

Organizacji ochrony i obrony tyłków w operacji zaczepnej powinien przyswieszczać zasadniczy cel: stworzenie warunków, zapewniających ciągłość pracy tyłków na wszystkich etapach operacji.

W okresie przygotowawczym do działań zaczepnych zapewniana są środki, zabezpieczając urządzenia tyłkowe i ich pracę przede wszystkim przed działaniem lotnictwa oraz ognia artylerii i pła.

W toku operacji zaczepnej zwłaszcza w okresie działań i pracy tyłków w operacyjnej głębi obrony ^{punkt} pła ~~stosunku~~ ochrony i obrony tyłków przesuwa się na stronę środków zabezpieczających komunikację i ruch transportów oraz wysunięte urządzenia

tyłowe - przed dalszym naziemnym npl. Szczególnie wyraźnie występuje to zagadnienie w operacji okrążającej względnie w czasie walk z frontem odwróconym.

Środki i siły dla ochrony i ochrony tyłów okrętu armii w swoich wyznaczonych dla tyłów.

VII.

Właściwości organizacji i pracy tyłów armii

A. / * Na głównym kierunku uderzenia frontu:

1. Waska /35-40 km/ w porównaniu z ilością nagromadzonych w niej i środków tyłów armii powoduje znaczne trudności w organizacji i pracy tyłów. Wskazuje to potrzebę poświęcenia więcej na obszarze / o szerokości 30-40 km/ przebiegania. Głównym zadaniem tych jednostek jest dbać o najwyższy stan gotowości i siły przebiegającej.

Trudności w tyłach i w przygotowaniu bazy na terenach stwarzają nie tylko trudności w dostawie żywności i sprzętu, ale i fakt, że, z chwilą wprowadzenia do walki, drugie rzuty, odwody, zgrupowania szybko wprowadzone w tył, wysuwają się głęboko wzdłuż w wąskiej stosunkowo pasy naturalnych korpusów i pasy tyłów dywizyj pociągów i innych urządzeń, przeciwnie do pasy i zajmując w nich określone rejonny oraz ciągnąc za sobą niezbędne urządzenia tyłowe, co w konsekwencji powoduje konieczność dalszego tyłów pp i BP pierwszego rzutu. Organizacja i praca tyłów w warunkach obronnych - od czasu do czasu -

2. Armia działająca na kierunku głównego uderzenia otrzymuje - w miarę możliwości - „samodzielny” odcinek kolejowy, położony jak najbliższej linii kolejki walczących /około 30-40 km/.

Tym samym przesunęła się do przodu baza i tylną granicę strefy tyłów, a więc i tyłowe urządzenia armii.

Umożliwia do dowóz i zabezpieczenie materiałowe operacji zaczepnej armii, której głębokość wynosi od 60 do 150 km. bez słynnego - już w początkowych fazach operacji - rozciągania się tyłów armijnych, które np. w okresie natarcia wojsk 3-go Białoruskiego Frontu latem 1944 r. wynosiło do 250 - 350 km, co w dalszym ciągu wymagało wzmocnienia transportów samochodów na szczeblu armii przez przydział dodatkowych środków z rezerwy Frontu, a nawet Naczelnego Dowództwa.

3. Następuje wielkie zużycie amunicji w okresie przełamania głównego pasa obrony npla.

Tonaż jednostki ognia salożny jest przy tym od składu armii, a w szczególności od ilości jednostek artylerii, biorącej udział w natarciu artyleryjskim.

Np. średni tonaż je armii, działających na kierunku głównego uderzenia w operacjach 3-go Frontu Białoruskiego, 1-go Ukraińskiego i innych Frontów w lecie 1944 r. wynosi 5000-6000 ton, a średni tonaż ^{je} DPS - 500 ton, a 1 rdn. - 700-800 ton.

Warto przy tym podkreślić, ^{że} średni tonaż armijnej jednostki ~~armii~~ wskutek zachodzących zmian składu bojowego armii, zwiększał się stopniowo ~~znacznie~~ i w r. 1945 powiększył się przeszło 2 ukrotnie w porównaniu z r. 1943.

Charakterystyczny jest także szczegół, że duże zużycie amunicji może też zdarzać się:

- a/ w głębi operacyjnej obrony npla podczas działań na pośrednich liniach obrony /gdy npl zdążył je umocnić/.
- b/ w operacji okrążającej - w okresie walki z okrążonym głównym zgrupowaniem npla względnie przez niszczenie na zewnętrznym pierścieniu okrążenia podchodzących z głębi oddziałów npla.

Np. operacje z okrążeniem wielkich zgrupowań npla pod Stalingradem, w rejonie Korsunia - Szewczenkowskiego.

Zużycie amunicji maleje w miarę wzrostu tempa operacji. Np. w śląskiej operacji zaczepnej I Frontu Ukraińskiego ogólny ciężar amunicji zużytej w ciągu 12 dni natarcia stanowił zaledwie 70% zużycia amunicji, jakie miało miejsce w ciągu pierwszego dnia łamania obrony npla.

4. Zużycie materiałów pędnych, nie mówiąc o okresie przygotowawczym, wzrasta w miarę posuwania się wojsk w głąb strefy operacyjnej, a więc już od 2-go względnie 3-ciego dnia i operacji, osiągając swój punkt szczytowy w końcowym okresie operacji zaczepnej. Przykładem tego może być operacja białoruska w 1944 r. oraz operacja Wisła - Odra 1945r.
5. Wzrastanie tempa w 2-gim i następnym dniach operacji wymaga zwiększenia zdolności manewrowania tyżami, a w szczególności przeniesienia punktu ciężkości dowozu z komunikacji kolejowej na samochodową /patrz. p.2/.

Doświadczenia wojenne bowiem wykazały, że odbudowa linii kolejowych /ok. 10 km/dobę/ nie podąża za tempem posuwania się wojsk, zwłaszcza na terenach o ubogiej, względnie zniszczonej przez npla sieci kolejowej.

Dlatego należy przewidzieć w planowaniu odpowiednie zadania za ten okres dla służby drogowej i samochodowej.

6. Zagadnienia ochrony i obrony tyżów nabierają szczególnego znaczenia tak w okresie przygotowawczym, jak i w okresie prowadzenia walk w operacyjnej głębi npla.
7. Duże straty w ludziach w okresie przełamywania obrony npla powodują wielkie nasilenie napływu rannych, które w pierwszym dniu operacji sięgać może nawet do 25% ogólnej ilości rannych przypadających do ewakuacji w toku 10-dniowej operacji zaczepnej armii.
8. Narastanie wielkiej ilości zdobyczy wojennej w miarę posuwania się walki w głąb obrony npla, a zwłaszcza w operacyjnej strefie obrony npla, wymaga zaplanowania z góry sił i środków dla organizacji ewakuacji zdobyczy wojennej, oraz

wysuwania organów zdobywcy wojennej do przodu w ślad za posuwającymi się wojskami.

B. - Na pomocniczym kierunku.

Zadanie armii działającej na pomocniczym kierunku uderzenia frontu polega na wiazaniu sił nieprzyjaciela i wykonywaniu zadań na głębokości stosunkowo ograniczonej /np. do głównego pasa obrony nplaj/

W tych warunkach armia otrzymuje zazwyczaj minimum ilość środków wzmocnienia, a za tym nasycenie terenu wojskami jest znacznie mniejsze.

Szerokość strefy armii, odpowiadająca pasowi natarcia /15-25 km/, stwarza - ze względu na małe nasycenie terenu jednostkami waloczącymi znacznie wygodniejsze warunki dla pracy tyłów w porównaniu z szerokością strefy armii działającej na głównym kierunku uderzenia.

Mniejsza ilość jednostek wzmocnienia powoduje też mniejszy tonak ognia jednostki ognia, a ograniczona stosunkowo głębokość działania powoduje zmniejszenie natężenia MFS, oraz łatwiejszą organizację dowozu amunicji.

Mniejszą też ilość sił i środków przydziela Front tyłom armii.

Pamiętać jednak należy, że w pewnych wypadkach uderzenie pomocnicze może w toku wykonywania operacji przedrzeć się w główne. Moment ten nie powinien ująć uwagi szefa no przy rozważaniach kwatermistrzowskich przeprowadzanych w związku z opracowywaniem planu kwatermistrzowskiego, jak i w toku prowadzenia operacji, ażeby we właściwym czasie nastawić pracę tyłów na nowe zadania.

W szczególnym wypadku, kiedy armia działająca na kierunku pomocniczym wykonuje tylko zadanie zabezpieczenia kierunku uderzenia Frontu, szerokość jej działania może dochodzić do 60 km, przy stosunkowo małej ilości jednostek wzmocnienia.

Tyły armii będą ugrupowane na dużej głębokości, spowodowanej tym, że Front przydziela dla armii w takim wypadku

odcinki kolejowe znajdujące się na większych odległościach /przez 70 km/, co w połączeniu z małą ilością przydzielonych przez Front środków transportowych samochodowych wymaga jak najracjonalniejszego wykorzystania transportu samochodowego dla zabezpieczenia ważnych kierunków działania armii.

Istotą bowiem organizacji pracy tyłów armii w tym wypadku jest przede wszystkim zabezpieczenie ważnych kierunków działania armii przez skupienie na tych kierunkach odpowiedniej ilości sił i środków materialnych, zachowanie jednoczesnej gotowości w rezerwie dla zapewnienia sobie możliwości manewru w toku walki.

VIII.

Dowodzenie tyłami.

Ogólne zasady dowodzenia tyłami armii regulują TRWBP cz. II. Rozdz. II.

Tyłami armii dowodzi dowódca armii przy pomocy kwatery szefa armii, znajdujących się w drugim rzucie sztabu odległym 25-30 km od linii wojek walczących/.

Ważną cechą jest wzajemna współpraca sztabu armii z kwatermistrzem i jego sztabem, szczególnie podkreślana przez regulamin, dyktuje on kierunek prowadzenia dowodzenia operacji i podział zakresu pracy dowódcy, wyrażający się w tym, że elementy niezbędne dla dowodzenia operacji skupiają się zarówno w sztabie armii jak i w sztabie kwatermistrza armii.

Stan zabezpieczenia materialnego oraz możliwości tyłów w przygotowaniu i realizacji operacji przed dowódcą armii kwatermistrz w swym raporcie /patrz str. 8 „Praca sztabu armii w operacji zaczepnej”/ na podstawie wskazań, które otrzymuje/

Referat szefa sztabu armii kwatermistrz od dowódcy armii względnie szefa sztabu /patrz str. 4 „Praca sztabu armii w operacji zaczepnej”/.

Decyzje dowódcy armii i jego wytyczne do opracowania planu operacji są podstawą dla kwatermistrza do wydania ostatecznych wskazań w myśl których:

- sztab kwatermistrza opracowuje ogólny plan kwatermistrzowski / plan organizacji tyłów i zabezpieczenia materiałowego operacji / - jako załącznik do planu operacyjnego / do pktu 10 - „zabezpieczenie materiałowo-techniczne i struktura tyłów” - str. 12 „Plan sztabu armii w op. zach.” /

- szefowie ^{oddziałów} kwatermistrzostwa oraz służb opracowują plany szczegółowe, koordynując je i ściśle współpracując ze sztabem kwatermistrzostwa.

A więc na podstawie zadania armii, dyrektyw kwatermistrza frontu, decyzji i wytycznych dowódcy do opracowania planu operacyjnego, oraz na podstawie stanu i możliwości tyłów zestawiany jest ogólny plan kwatermistrzowski /plan zabezpieczenia materiałowego operacji i organizacji tyłów/, którego zasadniczym przeznaczeniem - jest dać perspektywę organizacji i pracy tyłów na całą głębokość operacji według etapów operacji; ze szczególnym podkreśleniem możliwości tyłów, uwzględniając momenty charakterystyczne, znanionujące poszczególne etapy operacji zachowują i mające wpływ na zabezpieczenie materiałowe, oraz zamieszczając w nim te dane, które ukatwią pobieranie decyzji kwatermistrzowskiej w toku operacji.

Wszechstronnie i szczegółowo opracowuje się w okresie przygotowawczym zabezpieczenie materiałowe okresu przygotowawczego i pierwszego etapu operacji, natomiast następnie: drugi i trzeci etap opracowuje się więcej ramowo /w miarę posiadania danych/, a dalsze ich rozpracowanie następuje w miarę napływu elementów; zarówno już w toku operacji.

Na podstawie planu wydaje się rozkaz kwatermistrzowski oraz wszystkie załączniki potrzebne dla organizacji i pracy tyłów.

Kwatermistrz armii wpływa na przebieg pracy tyłów przez:

1. stawianie swemu sztabowi, szefom służb, szefowi kory oraz kwatermistrzom korpusów i jednostek wykonania zadań stosownie do decyzji dow. armii i dyrektyw kwatermistrza frontu;

2. Koordynacja ich prac i nastawianie tych prac na zamiar dcy armii /np. organizacja OW, wprowadzanie do walki drugiego rzutu armii, wprowadzenie w wyłom szybkiej grupy armii, zmiana kierunku działania i t.p./ w poszczególnych etapach operacji;
3. Zapewnienie możliwości prac tyłom /zapewnienie pasów tyłów, dróg dowozu, rejonów rozmieszczenia/ dywizyj piechoty oraz wielkich jednostek i jednostek umocnienia;
4. prowadzenie stałego rozpoznania, pilne śledzenie rozwoju operacji, uaktualnianie planów oraz wydawanie ^{stosownych} rozkazów;
5. manewr urządzeniami tyłowymi, zapasami, środkami transportowymi i liniami komunikacyjnymi.

Sztab kwatermistrza armii zapewnia mu ciągłość dowodzenia przez:

- utrzymanie łączności ze sztabem armii, z kwaterami strzostwem Frontu, z szefostwem bazy i armijnymi urządzeniami i jednostkami tyłowymi oraz kwatermistrzostwami korpusów i jednostek umocnienia,
- prowadzenie aktualnej dokumentacji i ewidencji kwatermistrzowskiej,
- stałą znajomość położenia operacyjnego i sytuacji tyłów;
- terminowe doprowadzenie rozkazów do podległych jednostek tyłowych i do kwatermistrzostw korpusów i jednostek umocnienia, oraz przestrzeganie terminowego nadwyżania przez nie meldunków i sprawozdań,
- stałą i systematyczną kontrolę.

IX.

Praca tyłów w okresie przygotowawczym.

Praca tyłów w tym okresie polega przede wszystkim na przygotowaniu bazy materiałowej, odpowiadającej rzeczywistym potrzebom operacji zaczepnej i stosownie do tego rozmieszczonej i urządzonej, oraz na przygotowaniu zabezpieczenia przede

wszystkim głównym kierunku uderzenia armii.

Na odbudowany i przydzielony przez front odcinek kolejowy przebazowuje się urządzenia tyłowe i składy zasadnicze armii, rzutując je przy wybranych na tym odcinku stacjach zaopatrzenia.

Naprawia się gruntowe drogi, a przede wszystkim przygotowuje się do wzmocnienia ruchu armijną drogą samochodową, wykorzystując w tym celu jednostki służby drogowej armii.

Uzupełnia się zapasy ruchome, pokrywa codzienne potrzeby zaopatrzenia w okresie przygotowawczym oraz zwozi się w przęd-pieszonym tempie i gromadzi na SO, DPZ, i w składach armii przydzielone przez front środki materiałowe /zapasy/ na zabezpieczenie materiałowe operacji.

Uwalnia się szpitale i urządzenia ewakuacyjne od rannych i chorych, celem przygotowania ich do ruchu naprzód.

Podciąga się warsztaty remontowo-ewakuacyjne oraz doprowadza się sprzęt techniczny do stanu pełnego użytkowania.

Podciąga się tyły dywizyj do przodu na odległości skrócone, wprowadza się tyły dywizyj piechoty pierwszego rzutu do wyznaczonych im pasów tyłowych, a tyły dywizyj piechoty i wielkich jednostek wzmocnienia rozmieszcza się w wyznaczonych im rejonach.

Wysuwa się czołowe elementy armii w pobliżu pasów tyłów dywizyj, a szpitale chirurgiczne 1-ej linii na linię wagiędnie w pobliżu DPO.

Organizuje się opłot i oppano ważnych tyłowych urządzeń.

X.

Praca tyłów w pierwszym etapie operacji.

Sposób przebiegu obrony upió oraz forma i kierunek manewru wywierają wpływ na organizację i pracę tyłów w tym okresie.

Główny wysiłek tyłów skierowuje się na zabezpieczenie wielkich jednostek pierwszego rzutu armii, a wśród nich jednostek przeprowadzających manewr zasadniczy.

W okresie przełamania głównego pasa obrony odbywa się wzmożona ewakuacja dużej ilości rannych z etapów ewakuacyjnych dywizji piechoty, celem umożliwienia im posuwania się w ślad za wojskami /oraz uzupełnianie amunicji piechoty.

Po przełamaniu głównego pasa obrony powstaje konieczność zabezpieczenia w środki transportowe wielkich jednostek i jednostek piechoty /OW/ przewożonych celem przyspieszenia opanowania drugiego pasa. Jest to zagadnienie bardzo ważne i powinno być dokładnie rozpracowane w planie.

Wprowadzanie drugich szutów do walki powoduje konieczność zapewnienia im możliwości dowozu zaopatrzenia, dróg dowozu, rejonów rozwinięcia tyłów oraz warunków organizacji ewakuacji.

Przeciwnatarcia nieprzyjaciela powodują ^{konieczność} wzmocnienia dowozu amunicji oraz przegrupowywania tyłów jednostek.

Przy natarciu na drugi pas obrony, npla zawczasu przez niego silnie obsadzony, narastają zwiększone potrzeby w zakresie amunicji, co powoduje konieczność zwiększenia jej dowozu.

Przesuwanie tylnych granic pasów tyłowych DP wykonuje się raz dziennie.

Wprowadzanie w wyłom szybkiej grupy armii, a tym bardziej frontu, powoduje przecięcie komunikacji tyłowych i naruszenie granic rozmieszczenia tyłów oraz konieczność dokonania w nich pewnych zmian.

Przecięcie komunikacji wymaga wariantowania względnie nawet wstrzymania ruchu transportów nabe łażowych oraz ewakuacyjnych.

Ażeby zapobiec kryzysowi amunicyjnemu w jednostkach czołowych, należy przed rozpoczęciem ruchu szybkiej grupy armii dowieźć zaopatrzenie na uzupełnienie zapasów, niezbędnych na okres poszerzenia wyłomu i ^{na} zabezpieczanie przejścia szybkiej grupy przez wyłom.

Jednocześnie zapewnia ^{sie/} środki dla przyspieszenia ewakuacji po przejściu szybkiej grupy armii.

Konieczność zapewnienia rejonu wyjściowego dla szybkiej grupy armii i jej niezbędnych tyłów wymaga opróżnienia na ten

okres tego rejonu przez tyły jednostek /pułków piechoty & jednostek wzmacnienia/ w tym rejonie rozmieszczonych. Określa się to przez przybliżenie do linii oddziałów walczących i rozmieszczenie na odległościach skrajnych tyłów wspomnianych jednostek.

Czynność zabezpieczenia tyłów wymaga silnej dyscypliny oraz sprawnej pracy służby porządkowo-ochronnej.

Zajęcie dróg przez szybką grupę armii pozostawia podległym przesunięcie do przodu DPZ i DPO. Dlatego należy przed jej ruchem wysunąć część DP 0 oraz czółwki armijne dla zabezpieczenia ^{materiałowego} pierwszych rzutów walczących.

Sprawa tym bardziej się komplikuje, że w tym też okresie przygotowuje się i zabezpiecza rejon dla lądowisk /lotnisk polowych/ w rejonach przyległych do wojsk walczących oraz drogi przebiegu dla batalionów ochrony lotnisk /BOL/.

III.

Praca tyłów w drugim i trzecim etapie operacji.

W drugim etapie operacji głębokość uderzenia osiąga do 50 km, licząc od linii wyjściowych, trudniej już natomiast określić głębokość trzeciego etapu - którego celem jest zniszczenie okrążonego pola wagiędnie rozpoczęcie podcigu.

W tych etapach w porównaniu z etapem pierwszym należy liczyć się z mniejszym zużyciem amunicji.

Np. nawet w operacji berlińskiej, z wieloletniej gwałtowności walk, w drugim etapie dowód armii transportem samochodowym był prawie o 50% mniejszy w porównaniu z tonażem dostarczanym w pierwszym etapie operacji.

Może jednak zdarzyć się i duże zużycie amunicji w wypadkach szczególnych np. gdy oddziały uderzyły na przednich liniach obrony względnie w okresie walki z okrążonym ugrupowaniem np. oraz na zewnętrzny pierścień okrążenia przy niszczeniu podchodzących ośrodków z głębi obrony pola.

W ślad za szybką grupą armii podążają jednostki piechoty, których zadaniem jest utwalenie okrężenia dokonanego przez grupę szybką; one też przede wszystkim będą potrzebowały pomocy armii w zakresie dowozu.

W miarę oddalania się wojsk od bazy armii, tyły armijne i dywizyjne coraz więcej rozciągają się; osiągną pod koniec operacji rozciąganie do 200 km.

Zwraca to do zwracania szczególnej uwagi na drogi i na środki transportowe, aby nie dopuścić do oderwania się tyłów, natomiast zapewnić ciągłość dowozu i ewakuacji. Szczególne znaczenie ma terminowy dowóz amunicji i MPB dla wielkich jednostek niszczących okrężonego npla względnie przeciwdziałających próbom npla usiłującego przebić się do okrążonych swoich oddziałów.

Zagadnienie utrzymania stosownie do ruchu wojsk tempa obsługi komunikacji, zwłaszcza dróg kołowych, nabiera szczególnego znaczenia; są one bowiem niezbędne dla przetrwania do przodu wysuniętych składów względnie dla wysuwania składów armijnych z amunicją i MPB na ważne kierunki; wysuwania urządzeń ewakuacyjnych oraz organów zdobywania wojennej, które w tych etapach mają bardzo wiele pracy.

Celem zmniejszenia głębokości rozciągających się tyłów ^{prze-}pracu- suwa się planowo w toku operacji tylną granicę pasów tyłów wiel- kich jednostek oraz ^{wyznaczają} się nowe boczne linie rozgraniczenia celem uporządkowania rozprzestrzeniających się tyłów z powodu satar- cia się ich linii rozgraniczenia w toku walk.

Działania dywizyj piechoty podążających za szybką grupą armii prowadzone są w okolicznościach wymagających zwrócenia szczególnej uwagi na zagadnienie obrony i ochrony zarówno wysuniętych elementów tykowych jak też linii komunikacyjnych. Rozwiązanie tych zagadnień wymaga jak najściślejszej współpracy kwatermistrzów ze sztabem armii.

Repatrując warunki bezpieczeństwa komunikacji, co jest koniecznym dla utrzymania ciągłości dowozu i ewakuacji, kwater- mistrz musi przeanalizować rodzaj i kierunki zagrożenia.

Nie będzie bowiem miało wielkiego znaczenia, gdy będą dzia- kać tylko drobne grupki i oddziały rozbitego npla; - wystarczają

bowiem na te środki i siły jednostek tyłowych. Inaczej s. rawa się przedstawia, gdy istnieje możliwość wyjścia na armijne komunikacje względnie urządzenia tyłowe poważniejszych sił zbrojnych, które na pewien czas mogą przerwać dowództwo względnie nawet opanować armijne urządzenia tyłowe, jak to miało miejsce ze składami amunicyjnymi LA w Tarnówce pod Jastrowiem w lutym 1945 r. w czasie działań LA odrzuczonego WP. W tym wypadku, podobnie jak to miało miejsce historycznie, potrzebna jest decyzja dow. armii, wskazująca siły i środki dla obrony urządzeń tyłowych względnie dla konwojowania transportów do oddziałów walczących.

Dokładna analiza położenia oraz śledzenie rozwoju działań i orientowanie się w położeniu - dają prawidłową decyzję w sprawie rozmieszczenia urządzeń tyłowych, odsunięcia ich od kierunku zagrożenia oraz organizacji ochrony komunikacji i mostów względnie lądowisk dla transportów powietrznych.

Przed przejściem do pościgu należy uzupełnić jednostkom biorącym w nim udział zapasy ruchome, oraz wydać dodatkowe ilości MPB, których ilość należy też zwiększyć w wysuniętych składach armijnych.

W okresie pościgu szczególnie ważny jest wybór kierunku posuwania się urządzeń tyłowych oraz podział ich na kolumny. Należy przy tym ograniczać do minimum ilość jednostek i urządzeń tyłowych wyznaczanych do zabezpieczenia oddziałów pościgowych, resztę zaś jednostek tyłowych łączyć w rzuty organizowane pod kątem odporności na działanie drobnych grup zbrojnych i przesuwać je drogami stale uprzednio rozpoznawanymi.

Jednym z najważniejszych warunków pomyslnego kierowania tyłami w drugim i trzecim etapie operacji jest śledzenie rozciągania się tyłów w związku ze zwiększonym tempem wojsk, zarówno szybkiej grupy armii jak i dywizyj piechoty za nią posuwających się, oraz zapewnianie i utrzymywanie łączności z tyłami, ażeby we właściwym czasie przegrupować tyły i nastawić na nowe zadania, a tym samym nie dopuścić do oderwania się tyłów od wojsk.

XII.

Wnioski ogólne.

Z rozważań przeprowadzonych nasuwają się następujące wnioski:

1. Zabezpieczenie materiałowe planuje się na całą głębokość operacji i opiera się o bazę materiałową armii.
2. Siły i środki materiałowe rozdzielą się według kierunków, zabezpieczając przede wszystkim główne zgrupowanie armii i jej główny kierunek uderzenia.
3. Maksimum sił i środków materiałowych przeznaczą się na pierwszy etap operacji.
4. Przestrzega się zasady utrzymywania w toku jak i pod koniec operacji nakazanych przez front minimalnych zapasów.
5. Planuje się rezerwę sił i środków oraz sposób ich przestawienia dla:
 - zasilania jednostek potrzebujących w toku operacji;
 - zasilania działania drugiego rzutu armii,
 - zasilania potrzeb jednostek wysuniętych daleko do przodu /jednostek szybkich/.
6. Pamiętać należy o zabezpieczeniu materiałowym we właściwym czasie pierwszego rzutu armii zabezpieczającego wprowadzenie w ruch szybkiej grupy armii oraz tej ostatniej w czasie jej działania w operacyjnej głębi obrony wroga.
7. Pamiętać należy o podciąganiu i sobrenie tyłów w drugim i trzecim etapie operacji.

ZAKOŃCZENIE.

Te ogromne ilości sprzętu oraz środków materiałowych i technicznych potrzebnych armii na zabezpieczenie jej operacji zaczepnej dostarcza front.

Do frontu płyną strumienie rezerwy, sił fachowych, najcenniejszego sprzętu i zaopatrzenia z zaplecza.

Wzrost znaczenia zaplecza w warunkach wojny w okresie nas-
szynowym oraz gospodarczo i moralnie wartości zaplecza, - jako
jednego ze „stałe działających czynników”, ustroju socjalistycz-
nego podkreślali Lenin i Stalin.

Lenin nas uczy, że zwycięża ten „kto ma więcej rezerw, wię-
cej źródeł siły, więcej wytrzymałości w ludowych masach”.

Stalin podkreśla, że dla zadania wrogowi całkowitej klęski
- obok szeregu innych ważnych czynników - niezbędne jest też po-
siedzenie w dostatecznej ilości takich podstawowych artykułów, jak
wełna, paliwo, bawełna i chleb.

To źródła siły, warunki działania i zasoby będące miarą
niewątpliwie zapewnione nasze ludowe wojsko, wojsko Polski budzą-
jącej socjalizm, do jej siły kierującą jest PZPR opierająca się
na marksizmie - leninizmie, bo nie ma jej prawdziwą pomoc Związek
Radziecki.

Obito 61 egz.

/na 37 matrycach, 1 egz. na 10 ark./
Egz. Nr. 1 - Sztab Generalny, Oddz. III
Egz. Nr. 2 - 6 - Archiwum
Egz. Nr. 7 - 61 - Biblioteka Tajna
Wykonał: ppłk. WISNIEWSKI
Druk. S.Z. Nr. ks. 272/wyszk.
Dnia 27.06.1950 r. 272

